

BIZNAGA i PASTINACA del DCEC/DECH. La influència de manescals i dietètics arabitants degué fer que tals formes sobreixin molt de les terres mossàrabs: d'una banda cap al basc (Rohlfs, *La Infl. latina en la l. vca.*, 22), d'altra banda fins a les Marques Adriàtiques («*bastonaca*: carota», Servigliano, *ARom.* XIII, 248).

Convé advertir que la bona grafia és la tradicional *pastanaga* amb *-a*, i és enterament a tort que *AlcM* ha pretès esmenar la plana a l'I. E. C. escrivint *paste-naga*: no solament contra la tradició constant amb *-a* (ja en els testimonis medievals que hem citat), car també s'hi oposa la pronúncia *pastanága* (*b-*) del val. i el tortosí, i l'assimilació *a-e-á* > *a-a-á* és un fenomen normal en català: *apaivagada* < *apaivegada* PACIFICATA, *camarada* CAMERATA etc.

Un altre representant arabitant de PASTINACA tenim en el tipus *bufanaga*/*bufalaga*. *Bufanagues* són el *Daucus Carota L.*, segons Serradell (*Sota Terra, Cl. Munt. Tssa.* I, 126), i deu ser la forma usual en el Penedès, perquè és la que usava el vilafraquí MilàF: «lo nen --- lo deixan adalt d'un marge / mentres elles van saltant, / cullint amples *bufanagues* / y petits botons daurats» (*Cas veritable*, v. 11; *O. Cat.*, Gili, p. 307); tarragonès *buvoñágas* «herba dolenta de les vinyes» (*BDC* VI, 40). *Burfanaga*, en el Prat de Llobregat, és una mala herba que es fa en els conreus, fa uns ramelletes de floretes blanques, i em fan notar que és «semblant a la pastanaga» (1932). Ha de resultar del conegut canvi fonètic mossàrab de *sr* en *θ* (*EntreDL* III, 159-60), que tenim precisament en el cast. BIZNAGA, mentre que aquesta *θ* en català ulteriorment es tornà *-f* (cf. el tipus *majoufo* < ΜΑΙΟΣΤΑ que hem estudiat a MADUIXA), si bé no degué ajudar-hi poc l'etimologia popular *bufar*, recolzant en el fet que em testificaven a Alcarràs: «la *bufalágä*, quan es creme, fa uns *bufits!*» (1964).

Del canvi de la *-n-* de *bufanaga* en *bufalaga* degué ser responsable la influència del nom de planta campstre anàloga BOLOMAGA < BULIMACA, que hem estudiat en article a part, i tant o més hi influiria *verdolaga* PORTULACA. *Bufalaga* ja es documenta c. 1400 en el *Facet* v. 1546 (*Rom.* xv, 221; xvi, 116); i és la forma valenciana (Cavanilles, *Observ.* II, 329, 334) i d'algunes comarques del Princ. (*CostManc.* I, s. v.), mentre que a Eivissa diuen *brufalega* (Pérez Cabrero).

En efecte, *bufalaga* sento en el Maestrat i Ports de Morella: a Sorita, Olocou del Rei, i a Traiguera (1961) me n'ensenyen junt amb *crespinell*, però també a bastants pobles de la Ribera d'Ebre i de les Garrigues: Ascó, Maials, Torrebesses, El Cogul i l'Albagés, on m'expliquen que amb la *bufalágä* es fa una purga molt forta (1935-6).

DERIV.: *Pastanagada. Pastanagar. Pastanagat. Pastanagó. Pastanaguera. Pastanaguer.*

Pasteca, 'espècie de politja' i 'espècie de meló' (que dona nom a la politja per comparació de forma) és variant d'ALBUDECA, i veg. DECH PASTECA¹ *Pastècum*, V. pau *Pastejar, pastell, pastellar, pasteller,*

V. *pasta Pastellera, V. pestell, llera Paster, pastera, pasterada, V. pasta El Pasteral, V. pas Pasterejar, pastereta, pasteró, pastetes, V. pasta Pasteuritzar, V. pastor (PÉIXER) Pastifa, pastifejar, pastifós, pastifat, pastigós, pastigot, pastilla, pastim, pastis, V. pasta Pastissal, V. péixer Pastissejar, pastisser, pastisseria, pastisset, pastissó, pastissot, pastitx(o), V. pasta Pastiu, pastinada, pastivar, V. péixer Pastó, pastonar, pastonejar, V. pasta Pastor, pastora, pastorada, pastoral, pastorejar, pastorell, pastorella, pastorer(a), pastoreria, pastoressa, pastoret(a), pastoria, pastorim, pastoriu, pastorivol, V. péixer Pastós, pastositat, V. pasta Pastranca, V. pastanaga Pastre, V. péixer Pastrey, pastrim, pastriuy, pastufa, pastuga, V. pasta Pastura, pasturada, pasturador, pastural, pasturant, pasturar, pasturatge, pasturatiu, pasturanc, pasturera, pasturim, V. péixer Pasturo, V. posterol (POST-) Pata, V. pota*

¹ La politja ja s'anomena en un doc. de Bna. de 1437: «un papalló de drap de li --- lo qual stava trossellat e embolicat en un tros de canamàs cruu, ab ses cordes, ab 2 *pastechas* de fust» (BABL XI, 153). D'aquest terme nàutic deu ser traslladat el nom menorquí d'una mena de barca (Arx. Ll. Salvador II, 357), sigui metonímicament o per comparació de forma.

PATAC, i més comunament, PATACADA, mots onomatopeics propis del català i l'occità moderns. □ 1.ª doc.: *patacada*, 1805, Belv.; *patac*, 1840, Lab.

Patacada «*palmada, palmá ictus*», Belv.; *patac* «cop, sotrac», Lab. *Patacada* és mot ben corrent en català central, i més o menys en tot el Princ. i Ross. (no a les Illes ni P. Val., però sí a l'Alguer segons *AlcM*), mentre que *patac* no se sent gaire fora de les comarques gironines i rosselloneses, si no és en alguna acc. especial, secundària, com *un patac d'aigua* 'un xàfec, un aigua' (espt. amb el matís de 'pluja en quantitat enorme', que he sentit molt endins, cap al centre del Principat) i *patec* a StaColQ (*AlcM*). En tots dos hi ha, amb caràcter essencial, un matís fortament afectiu. Però aquell a penes es podria trobar sinó en escr. d'aquella zona: «Li féu un petó a la galta; ella, clavant-li un *patac* a l'esquena: —Atrevit! Més que atrevit!», Bosch de la Trinxeria (1891, *Lena*, 20); «sentia la més mínima remor que feien el pare i la mare dins la seva cambra, immediata a la meua --- la mare --- s'agenolla a resar... Xiu, xiu, xiu... Ara ambdós se despullen... Sento quatre *patacs*: és que s'han llevat les botes; el llit cruix... ja hi són», Ruyra (*La Parada*, p. 16). Per les altes valls pirinenques sí que el simple *patac* s'estén lluny, fins a Benasc, «*patac*: golpe violento» (Ballarín, *Dicc. Ben.*), *pllou a patacs*, sentí Rohlfs a Bisaurín (*Dicc. Pir. Ara.*).

⁵⁵ *Patacada* el trobaríem en molts altres, com: «Si l'hagués vista morta, no hauria pas sentit aquella terrible *patacada* que semblava m'hagués esberlat el cor», Marian Vayreda (*Puny.* I, XII, 200 (158)). És el matís ben inherent al mot, que només dèbilment expressen Belv., Lab. i DAg, car molt més que un cop amb la